

Boekbespreking

Drs. Harry van Mierlo en Krikor Guvlekjian B.A.: De Palestijnen.

Bussum: De Haan, 1972, 260 blz. f 19,90.

In dit boek wordt de politieke geschiedenis van de Palestijnen buiten Israël behandeld, waarbij de nadruk valt op de periode na de juni-oorlog. Het manuscript werd in februari 1972 afgesloten.

In het eerste hoofdstuk wordt op een zeer indringende wijze een indruk gegeven van het leven van de *Palestijnse mens*. Er worden enkele aspecten van het leven van de Palestijnen in de vluchtelingenkampen beschreven, evenals de omstandigheden waarin dezen in de Arabische wereld verkeren.

Het tweede hoofdstuk draagt een heel ander karakter. Het vormt een chronologisch overzicht van de tien zittingen van het Palestijnse Nationale Congres die tussen mei 1964 en juli 1971 gehouden werden, en geeft een opsomming van de belangrijkste besluiten van deze congressen. De schrijvers verstrekken daarbij allerlei bijzonderheden over de fluctuerende verhoudingen waarin de Palestijnse commando-organisaties, vakbonden en andere burgerlijke organen in deze periode in de Palestijnse Nationale Raad vertegenwoordigd waren. Zij maken daarbij melding van de vele commando-organisaties die er bestaan, zonder de lezer daarover echter nadere informatie te hebben verschaft. Dat gebeurt pas in het daaropvolgende hoofdstuk.

In hoofdstuk III worden de ontstaansgeschiedenis, ideologie, structuur, publiciteit, het hoofdkwartier en de financiering van de verschillende Palestijnse commando-organisaties systematisch beschreven. Van Mierlo en Guvlekjian hebben hiermee een zeer waardevolle bijdrage geleverd tot de literatuur over de Palestijnse commando-organisaties, die tot dusverre vrij schaars was en over sommige commando-organisaties in niet-Arabische publikaties zelfs helemaal niet voorhanden was. De verhandeling is echter geenszins uitputtend en de kleinere organisaties, zoals bijvoorbeeld het *Palestijnse Volksstrijdersfront* (Jabhah al-Nidal al-Sha'bi al-Filastini)¹ (blz. 80), komen er wel heel summier af. Vooral bij de kleinere organisaties mist men de ideologische en andere achtergronden die leidden tot hun ontstaan, naast de al bestaande grotere Palestijnse commando-organisaties.

Op blz. 80 merken de schrijvers over de *Actiegroep voor de Bevrijding van Palestina* (al-Hay'ah al-'Amilah li Tahrir Filastin) van Dr. 'Isam Sartawi op: 'Een kenmerk van deze groep was dat zij zich verzette tegen een toekomstig democratisch Palestina, waarin ook plaats zou zijn voor joden. Dit punt heeft de groep dus blijkbaar laten vallen toen zij met El Fatah samenging in

februari 1971.' Paragraaf 11 van het Handvest van de Actiegroep luidt echter als volgt: 'De Palestijnse revolutie gaat uit van het principe van het onderscheid tussen de joodse godsdienst en het joodse ras en verzekert dat het elimineren van het bestaan van Israël in geen geval de uitroeiing betekent van de joodse bewoners van het bezette gebied. Vervolgens berust de verwachte oplossing voor het probleem van de joodse gemeenschap in Palestina na de bevrijding op de volgende grondslagen:

1 Palestina zal niet groot genoeg zijn voor zowel het verdreven Palestijnse Arabische volk als voor de joodse gemeenschap.

2 Het recht van het Palestijnse Arabische volk om zijn land en bezittingen terug te krijgen is een recht waarover niet kan worden onderhandeld en dat aan geen enkele beschouwing, welke dan ook, ondergeschikt kan zijn.

3 Er worden voldoende faciliteiten verleend voor het evacueren van de joden die na het einde van het Mandaat (15 mei 1948) naar Palestina zijn geëmigreerd, naar hun oorspronkelijke vaderland of naar welk land zij ook maar wensen.

4 Aan de joden die zich voor het einde van het Mandaat (15 mei 1948) op wettige wijze in Palestina hebben gevestigd, worden volledige burgerrechten gegeven, met uitzondering van diegenen waarvan is vastgesteld dat zij oorlogsmisdaden hebben begaan.'²

De Actiegroep ontstond direct na de juni-oorlog van 1967. Zij noemde zich toen de 'Actiegroep voor de ondersteuning van de Palestijnse revolutie' en riep alle commando-organisaties op zich te verenigen tot één organisatie. Haar leden werden ter beschikking gesteld van de leiding van al-'Asifah. Wegens principiële verschillen met al-'Asifah besloten de leden van de Actiegroep op 8 november 1968 zich af te scheiden en een nieuwe commando-organisatie op te richten, die 'Actiegroep voor de Bevrijding van Palestina' werd genoemd.³

In hoofdstuk V wordt de crisis behandeld die in 1970 in Libanon plaatsvond tussen de Palestijnse commando's en de Libanese overheid, en waaraan mede dankzij de bemiddeling van 'Abd al-Nasir een voorlopig einde kwam. Uit het feit dat 'Abd al-Nasir hierbij een staat 'redde' die zo totaal verschillend was van zijn eigen staatsideaal voor Egypte, maar ook voor Syrië en Jemen, leiden de schijvers een bijzonder interessante hypothese af. Volgens hen was 'Abd al-Nasir realistisch genoeg 'om in te zien, dat Libanon met zijn geheel eigen structuur en in zijn rol als schakel tussen de Arabische wereld en het westen niet gemist kon worden. Een machtsovername door een of andere revolutionaire groep zou allerlei kanalen tussen Libanon en het westen hopeloos verstopt hebben. Wat zou er bijvoorbeeld

[1] Meer gegevens over de ideologie, de commando-acties en de geschiedenis van het Palestijnse Volksstrijdersfront, dat direct na de juni-oorlog van 1967 binnen het in dat jaar door Israël bezette gebied werd opgericht, kan men vinden in een 56 pagina's tellende publicatie van deze organisatie, getiteld *al-Mithaq* (Het Handvest).

[2] *Al-Hay'ah al-'Amilah li Tahrir Filastin*, *al-Mithaq* (Het Handvest) 2, zonder plaats, 1969, blz. 10-11.

[3] *Al-Hay'ah al-'Amilah li Tahrir Filastin*, *Nubdhah Ta'rikhiyah* (Korte Geschiedenis) 1, zonder plaats, 1969, blz. 3-14.

terecht gekomen zijn van de handel, van de invoer van de zo nodige consumptiegoederen en van de uitvoer van de olie, als Libanon als transitland niet langer draaide op het particulier initiatief! Het Libanese liberalisme is immers de borg dat de economische contacten tussen de Arabische landen en het westen gewoon doorgaan, ook al stellen de Arabische politici zich nóg zo anti-westers op!' (blz. 148).

Hoofdstuk VI behandelt op chronologische en journalistieke wijze de crisis van 1970 in Jordanië, toen daar een hevige confrontatie plaats vond tussen de Palestijnse commando-organisaties en de troepen van koning Husayn.

Van Mierlo en Guvlekjian hebben bij het schrijven van hun boek uitvoerig gebruik gemaakt van gegevens over de Palestijnen uit de meest uiteenlopende en meestal Arabische kranten. Zij konden daardoor ideeën en feiten naar voren brengen die aan de nauwkeurige lezers van bijvoorbeeld *Le Monde* of de *Neue Zürcher Zeitung* zeker niet allemaal bekend zullen zijn. Dat geldt in het bijzonder voor hoofdstuk VII, dat getiteld is 'De Palestijnse Staat'. Hierin geven de schrijvers een uitvoerig verslag van de zeer uiteenlopende standpunten en meningen onder de Palestijnen en de Arabische regeringen over de oprichting van een afzonderlijke Palestijnse staat, die bijvoorbeeld de westelijke oever van de Jordaan en de Ghazastrook zou moeten omvatten. Zij komen dan tot de interessante conclusie dat de houding van sommige commando-organisaties t.a.v. dit idee heel wat minder afwijzend is dan men over het algemeen denkt.

Achter in het boek vindt men twee aanhangsels. Het eerste vormt een nuttige lijst van een aantal in het Midden-Oosten verschijnende kranten en tijdschriften, waarbij is aangegeven waar ze verschijnen en welke politieke groeperingen ze vertegenwoordigen. Het tweede aanhangsel bevat een kort overzicht van het politieke stelsel van Libanon. Als leider van de Libanese afdeling van de Syrische Sociaal Nationalistische Partij noemen de schrijvers 'Abd Allah Sa'adah. Deze werd echter al geruime tijd geleden als president van de SSNP vervangen door Yusuf al-Ashqar, die inmiddels is opgevolgd door Mas'ad Hajal. Voorts is het niet geheel duidelijk of men de SSNP wel tot de linkse partijen van Libanon mag rekenen, zoals Van Mierlo en Guvlekjian dat doen. Binnen de SSNP speelt zich nl. sedert geruime tijd een machtsstrijd af tussen een meer rechts georiënteerde partijvleugel o.l.v. Henry al-Ha-

mait en een links georiënteerde vleugel o.l.v. 'Abd Allah Sa'adah en An'am Ra'd. De meerderheid van de lagere partijleden is vooral links georiënteerd. De machtsstrijd binnen de SSNP in Libanon is echter nog niet definitief ten gunste van een der beide groeperingen beslist.⁴

Behalve dat het uitvoerige gebruik van Arabisch bronnenmateriaal de waarde van het boek zeer verhoogt, is ook het feit dat de schrijvers lange tijd in het Midden-Oosten hebben doorgebracht niet zonder betekenis. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het eerste hoofdstuk, waarin de Palestijnse mens behandeld wordt. Bovendien waren de schrijvers soms zelf aanwezig bij belangrijke gebeurtenissen. Zo maakten zij de 'slag bij al-Karamah' mee, die op 21 maart 1968 in Jordanië plaats vond en van grote betekenis was voor de ontwikkeling van de Palestijnse bevrijdingsbeweging.

De door de schrijvers gebruikte spelling van Arabische namen is niet altijd consequent en een enkele keer ook niet juist. Bijvoorbeeld: Harakat el Tahrir el Falestin, i.p.v. Harakat el Tahrir el Watani el Filastini (blz. 59); Sawt el Filastin, i.p.v. Sawt Filastin (blz. 61); Mahmoed el Maasita, i.p.v. Mahmoed el Ma'ayita (blz. 84); Mersa Matroek, i.p.v. Mersa Matroeh (blz. 194); Za'aroer (blz. 50), Zaroer (blz. 79) en Zaroer (blz. 173); Kamal Adwan (blz. 212) en Kamal Odwan (blz. 230); Imman, i.p.v. Imam (blz. 251).

De stijl is vaak bijzonder boeiend, hoewel het soms door elkaar gebruiken van tegenwoordige en verleden tijd wel eens storend is.

Over het geheel genomen kan men stellen dat het boek van Van Mierlo en Guvlekjian een zeer waardevolle bijdrage is tot de literatuur over de Palestijnse kwestie. Dat geldt in het bijzonder voor de hoofdstukken die resp. de Palestijnse mens, de commando-organisaties en 'de Palestijnse staat' behandelen. Het werd hoog tijd dat er in Nederland een dergelijk boek verscheen.

N. van Dam

[4] Haqiqah al-Tafa-ulat dakhil al-Hizb al-Suri al-Qawmi (De waarheid van de interacties binnen de S(S)NP) 1, 2, *al-Hayah*, 22 en 23 februari 1972. Volgens het Libanese weekblad *al-Rayah* werd de linker-vleugel binnen de SSNP reeds geheel uitgeschakeld. Azmah al-Hizb al-Suri al-Qawmi al-Ijtima'i... wa Yasaruh (De Crisis van de SSNP... en haar linker-vleugel), *al-Rayah*, 11 september 1972.